

ТЕРМІНИ-ЕПОНІМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ TERMS-EPONYMS DENOTING CARDIOVASCULAR SYSTEM ORGANS

Осинкін Н. О.

Науковий керівник: к. філол. наук, доц. Литовська О. В.

Osinkin N. O.

Scientific adviser: assoc. prof. Lytovska O. V., PhD

Харківський національний медичний університет

м. Харків, Україна

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Актуальність. Анатомічний епонім – назва органу, до складу якої входить ім'я вченого, який описав цей орган. Досить багато епонімів серед термінів серцево-судинної системи. Проект «Terminologiaanatomica» (ТА), поданий до розгляду FIPAT у 2019 р., наводить латинські та англійські епонімічні назви, що свідчить про поширеність епонімів у медичній комунікації.

Мета роботи. Проаналізувати наведені у ТА епонімічні назви органів серцево-судинної системи, дослідити їхню вживаність в українській медичній термінології. Виявити відмінності між лат., англ. та укр. варіантами епонімів.

Матеріали та методи. У роботі використовувалися методи аналізу та систематизації даних на матеріалі актуального варіанту «Міжнародної анатомічної номенклатури» (2010), 2-го видання ТА (2019), анатомічних атласів та довідкових видань.

Результати. До складу серцево-судинної системи входить 1257 термінів, із них 47 (~3%) мають англ. епонімічний варіант: ligamentofBotallo (ligamentumarteriosum); Sylvianartery (arteriacerebrimedia), Testut'sartery (arteriapancreaticainferior) тощо. Однак лише для 11 термінів (~0,9%) вказано лат. епонім: limbusVieussensi (limbusfossaeovalis), valvulaThebesii (valvulasinuscoronarii), ductusBotalli (ductusarteriosus) тощо. В україномовних джерелах лише 13 термінів (~1%) мають еквівалент з епонімом: тринога Галера (truncuscoeliacus); пучок Гіса (fasciculusatrioventricularis); 6 термінів мають топографічний характер: синоатріальний вузол (Кіса-Фляка), верхня сполучна вена (Троллара або Бровнінга) та ін.

Відносно структури лат. та укр. терміни-епоніми складаються з іменника у називному відмінку та імені вченого у родовому. У термінах «Боталова протока» та «Вілізієве коло» прізвище вченого представлено присвійним прикметником. В англ. термінах найпоширенішим варіантом є епоніми з прийменником «of» (27 термінів): bundleofHis, sinusesofValsava, або присвійна конструкція з «'s» (13 термінів). Можливі й паралельні форми: Flack'snode або nodeofKeith-Flack. Було виявлено 4 терміни, які містять прізвище вченого у формі прикметника: Thebesianvalve, Subthebesianisthmus, Sylvianartery, Vidianartery.

Висновки. На відміну від загальноприйнятих лат. термінів та їхніх національних еквівалентів, епоніми у різних мовах мають суттєві відмінності. Українські студенти, готуючись до міжнародних іспитів IFOM або USMLE, зустрічаються з англ. варіантами епонімічних термінів, які не мають укр. або лат. аналогів. Отже, видається перспективним створення спеціальних довідників, які б містили інформацію про епоніми, що характерні як для української, так і для іншомовних медичних терміносистем.

ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МУЗИЦІ LATIN TERMINOLOGY IN MUSIC

Плис О. В.

Науковий керівник: Бугаєнко К. С.

Plyss A. V.

Scientific adviser: Buhaienko K. S.

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Актуальність. Культурна спадщина римської цивілізації і латинської мови, що є носієм цієї культури, продовжують жити в науці, медицині, музиці та інших сферах. Збереження наукової латинської термінології надає особливого значення її вивченню і практичному застосуванню.

Мета роботи. Систематизувати та дослідити особливості латинської термінології в історичному становленні музичної лексики.

Матеріали і методи. Навчальна література з культурології і музики, а також енциклопедичні та етимологічні словники і довідники. Для роботи був обраний метод порівняльного історико-етимологічного аналізу наявних даних про використання латинської термінології в музиці.

Результати. Історична роль латинської мови в становленні музики очевидна. Дослідження історії світової культури показує, що музика зародилася практично одночасно з мовою, а її вплив на оточуючих зростає з кожним роком. Спочатку музика супроводжувала оповіді мандрівних співаків, а потім виникла мелодія і почали з'являтися пісні. Кожен латинський музичний термін має своє історико-етимологічне походження: Liturgia (літургійна драма) в перекладі з грецької – богослужіння, а лат. litura, aef (плями від сліз на літерах); лат. Mysterium, in (церковна літургійна драма, містерія) походить від грец. Mysterion (таємниця, таїнство); лат. Dictamen (пісня-повчання світської лірики); Opera від лат. opus, operisn (робота, справа); лат. Variatio, onisf (варіація, зміна); Requiem від лат. requies, etisf (спокій, відпочинок); chorda, aef (струна); cornu, usn (пір); tibia, aef (флейта); clavicle (рояль) від лат. clavicular, aef (ключиця). Найвідоміша збірка середньовічних пісень «CarminaBurana» походить від лат. Carmen, inisn – пісня, Burana – найстаріший монастир в Баварії. Всі пісні діляться на кілька груп: Carminamolariaetsatirica (пісні повчальні і сатиричні), Carminaamatoria (пісні любовні) від лат. amator, orism – товариш, коханець, лат. Carminaecclesiastica (пісні церковні) від лат. ecclesia, aef (церква), Carminapotoria (пісні застільні) від лат. potior, orism (пияка), Ludi (театралізовані паралітургічні уявлення) від лат. ludus, im (гра), Supplementum (літургійні драми) від лат. Supplementum, in (доповнення). Вагомий внесок у розвиток латинської музичної термінології належить ГвідоАретінському, який відзначив звуки сімома нотами (лат. nota, ae f (знак)): Do – лат. Dominus, im (Господь Бог); Re – лат. res, reif (матерія); Mi – лат. miraculum, in (диво); Fa – familiaplanetarum

від лат. familia, aef (сімейство, раби), planeta, aef (планета); Sol – sol, solism (сонце), La – vialactea від лат via, aef (шлях, дорога), lacteus, a, um (молочний); Si – лат. sidera, aef (небеса).

Висновки. Таким чином, перераховані вище приклади дозволяють нам стверджувати, що латинська мова відіграє важливу роль у розвитку і встановленні музичної термінології.

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ПОЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ СИСТЕМИ ДИХАННЯ (НА БАЗІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ МОВ) COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TERMS, PERTAINING TO THE HUMAN RESPIRATORY SYSTEM (BASED ON ENGLISH, GERMAN AND SPANISH)

Портнов О. В.

Науковий керівник: Новикова Т. А.

Portnov O. V.

Scientific adviser: Novikova T. A.

Харківський національний медичний університет

м. Харків, Україна

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Актуальність. Необхідність систематизувати терміни, що позначають органи дихальної системи, для кращого їх засвоєння.

Мета роботи. Проведення компаративного аналізу термінів, що позначають органи системи дихання, на базі англійської, німецької та іспанської мов.

Метод і матеріали роботи. Компаративний аналіз термінів, що належать до дихальної системи.

Результати. Дихальна система (лат. *systema respiratorium*, англ. *respiratorysystem*, нім. *Atemsystem*, ісп. *sistemarespiratorio*) забезпечує організм киснем і складається з дихальних шляхів та дихальних органів. До ДС належать порожнина носа (лат. *cavitas nasi*), глотка (лат. *pharynx*), гортань (лат. *larynx*), трахея (лат. *trachea*), бронхи (лат. *bronchi*), легені (лат. *pulmones*).

Слово *cavitas* походить від *cavum* (від протоіндоєвр. *kowHwos – порожнина). Лексема *nasus*(ніс) має витоки від протоіндоєвропейського *neh2s.

Англійською термін «носова порожнина» перекладається як “*nasalcavity*” (*cavity* – від фр. *cavite*, *nasal* – від лат. *nasalis* – носовий). Латинське походження має іспанське “*caviad nasal*”, на відміну від німецького *nasenhöhle* (*nasen*– ніс, *höhle* – печера, нора, порожнина).

Термін *pharynx* (глотка) вживається в англійській та німецькій мовах. В англійській також наявні лексеми *gullet* та *throat*, (глотка, горло); у німецькій – *Rachenta Schlund*; віспанській – *faringe* та *garganta*(від гр. *gargarizo* – полоскати горло).

Від слова *larynx* (гортань) походять також *larynx* (англ.) та *laringe*(ісп.). У німецькій мові вживається *Kehlkopf* (*Kehle* – горло та *Kopf*– голова).

Латинське “*trachea*” (від гр. *τραχεία* – дихальна трубка) використовується в англійській та іспанській мовах: *trachea*(англ.) *tatráquea*(ісп.), а у німецькій – *Luftröhre* (*Luft* – повітря, *Röhre* – труба).

Корінь *bronch-* (від грецьк. *βρόγχος* – дихальне горло) є основою для *bronchi*(англ.), *Bronchien* (нім.), *bronquios*(ісп.). На позначення легенів в іспанській мові функціонує латинський корінь *pulmon-*. У німецькій та англійській мовах – “*Lunge*” та “*lungs*” (від протогерм. **lunganjo-*).

Голосовий апарат (лат. *apparatusvocalis*) англійською та іспанською перекладається як “*glottis*” (гр. *γλωττίς*– голосова щілина); німецькою – *Stimmgebungsapparat* (*Stimme*– голос, *geben*– давати, *Apparat*– апарат).

Висновки. У результаті проведеного дослідження ми з'ясували, що найбільше анатомічних термінів латинського походження репрезентовано в іспанській мові, тоді як у німецькій простежується тенденція до вживання термінів протогерманського походження.

ЛАТИНСЬКА МОВА В ТАТУ ІНДУСТРІЇ LATIN IN TATTOO INDUSTRY

Танцура М. Р.

Науковий керівник: Грищенко Л. І.

Tantsura M. R.

Scientific adviser: Hryshenko L. I.

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Актуальність. Попри те, що сьогодні латинську мову вважають мертвою, саме вона дала початок індоевропейській мовній сім'ї. Запозичення з латини в різних європейських мовах виступають як мовне свідчення закріплення набутих і осмислених знань про навколишній світ, адже мова є своєрідною звуковою книгою, у якій зображені усі шляхи поняттєвого сприйняття світу людиною на різних історичних щаблях її розвитку. Вислови латинською мовою в сучасній культурі демонструють ряд функцій: естетичну, самовираження і демонстрацію своїх ціннісних установок. Окреме важливе місце посідає магічна функція, адже відомо, що стародавні народи використовували латинську мову у своїх заклинаннях. Завдяки цьому, люди все частіше використовують латинські слова в тату індустрії, тому що вірять в їхню силу.

Мета роботи. Вивчити місце латинської мови в сучасній тату індустрії та розглянути питання про те, чи є латинь однією з найпоширеніших мов, що використовують у сфері боді-арту.

Матеріали та методи. Вивчено походження латинської мови та сфери діяльності, в яких вона використовувалась протягом свого історичного розвитку. У пошукову систему Google було зроблено запит для того, щоб у повному обсязі зрозуміти, наскільки широко латинська мова використовується у XXI столітті.

Результати. Отримані дані свідчать, що англійська мова частіше використовується в тату індустрії, ніж